voorstel

Zwolle

Raadsbrief

Datum 9 september 2026

Onderwerp Monitor Financiële Bestaanszekerheid
Versienummer 1

Portefeuillehouder Tjitske Siderius

Samenvatting
Met deze raadsbrief informeren wij u over de Monitor Financiële Bestaanszekerheid 2022-2025. De monitor vervangt de jaarlijkse Armoede- en Schuldenmonitor en sluit aan bij het Beleidsplan Financiële Bestaanszekerheid 2026-2030. Daarnaast informeren wij u over de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de door uw raad aangenomen moties M7-1 *Zekerheid over het voorschot* en M7-3 *Ook in Zwolle een pauzeknop*.

Bijlagen
Geen. Alle bijlagen zijn digitaal beschikbaar via links. Monitor Financiële Bestaanszekerheid 2022-2025.

Openbaarheid
Openbaar

Wij stellen u voor kennis te nemen van:
1. de Monitor Financiële Bestaanszekerheid 2022-2025;
2. de voorgestelde wijze van afhandeling van motie M7-1 *Zekerheid over het voorschot*;
3. de voorgestelde wijze van afhandeling van motie M7-3 *Ook in Zwolle een pauzeknop*.

Datum 9 september 2026

Inleiding

Met deze raadsbrief bieden wij u de Monitor Financiële Bestaanszekerheid 2022-2025 aan. De monitor vervangt de jaarlijkse Armoede- en Schuldenmonitor Zwolle en sluit aan bij het door uw raad vastgestelde Beleidsplan Financiële Bestaanszekerheid 2026-2030. De monitor is doorontwikkeld om ontwikkelingen op het gebied van financiële bestaanszekerheid in samenhang te volgen. Daarmee sluit deze beter aan op de monitoring van de Koers Sociaal Domein en ondersteunt de monitor het volgen van maatschappelijke effecten.
De monitor laat zien dat het ingezette beleid effect heeft: meer inwoners worden bereikt en maken gebruik van de beschikbare inkomensondersteuning. Deze positieve ontwikkeling draagt bij aan de bestaanszekerheid van inwoners, maar brengt tegelijkertijd hogere uitgaven met zich mee.

Op 19 januari 2026 heeft uw raad naast het beleidsplan ook verschillende moties aangenomen. Met deze raadsbrief informeren wij u tevens over de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de moties M7-1 *Zekerheid over het voorschot* en M7-3 *Ook in Zwolle een pauzeknop*.
Voor motie M7-1 *Zekerheid over het voorschot* hebben we het tijdig beoordelen van de mogelijkheid van een voorschot structureel geborgd in de uitvoering. Voor motie M7-3 *Ook in Zwolle een pauzeknop* passen we sinds begin 2026 de Landelijke Pauzeknop toe binnen de Zwolse schulddienstverlening, waarbij bekende schuldeisers vroeg in het traject worden verzocht om incassomaatregelen tijdelijk op te schorten.

Kader

- Motie *Jaarlijkse Armoede- en Schuldenmonitor* (raadsbesluit 3 juli 2017);
- Koers Sociaal Domein 2024 - 2030;
- Beleidsplan Financiële Bestaanszekerheid 2026-2030.

Kernboodschap

We bieden u de Monitor Financiële Bestaanszekerheid 2022-2025 aan en informeren u over de uitvoering van de moties M7-1 *Zekerheid over het voorschot* en M7-3 *Ook in Zwolle een pauzeknop*.
De monitor laat zien dat verschillende indicatoren afnemen voor armoede en schulden. Daarnaast neemt het gebruik van inkomensregelingen en onderdelen van de schulddienstverlening toe. Per saldo ontstaat het beeld dat de armoedeproblematiek op verschillende indicatoren afneemt, tegelijkertijd blijft de behoefte aan inkomensondersteuning en schuldhulpverlening onverminderd aanwezig. In de uitvoering is het tijdig beoordelen van voorschotten geborgd en wordt sinds begin 2026 de Landelijke Pauzeknop toegepast binnen de Zwolse schulddienstverlening.

Toelichting

1.1 Monitor Financiële Bestaanszekerheid is een nieuw product

De Monitor Financiële Bestaanszekerheid 2022-2025 vervangt de Armoede- en Schuldenmonitor Zwolle en sluit aan bij het Beleidsplan Financiële Bestaanszekerheid 2026-2030. De monitor geeft een breder beeld van financiële bestaanszekerheid en brengt ontwikkelingen op het gebied van armoede en schulden, preventie, inkomensondersteuning en schulddienstverlening in samenhang in beeld.

Dit is de eerste editie van de monitor in deze digitale vorm. In samenhang met de ontwikkeling van interne dashboards wordt de monitor de komende jaren verder ontwikkeld. Daarmee ontstaat ruimte om onderwerpen verder te verdiepen en de inzichten verder te versterken. Eventuele aanpassingen in definities, databronnen en presentatievormen dragen bij aan een zo actueel en betrouwbaar mogelijk beeld van de ontwikkelingen.

1.2 Dalende armoede indicatoren, aanhoudende vraag naar ondersteuning

De algemene indicatoren voor armoede en schulden laten in Zwolle een positieve of stabiliserende trend zien. Volgens de CBS-armoedemeetmethode leefde in 2024 2,8% van de Zwolse inwoners in armoede (landelijk: 3,1%). Het aandeel huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum bedraagt 9,9% (14,7% tot 130%). Het aantal kinderen dat opgroeit in een huishouden met een laag inkomen bedraagt naar verwachting ongeveer 2.400 in 2024. Over het geheel genomen dalen deze aantallen wat sinds 2021.
Het Zwolse Buurt-voor-Buurt-onderzoek laat zien dat ongeveer 9% van de respondenten aangeeft (zeer) moeilijk rond te kunnen komen. Dit aandeel is sinds 2020 min of meer stabiel.
Ook het aandeel huishoudens met problematische schulden daalde naar 6,9% in 2025 (4.350 huishoudens), wat onder het landelijk gemiddelde van 8,6% ligt.

- *Stijgend gebruik van inkomensregelingen:*
  Het gebruik van verschillende regelingen is de afgelopen jaren toegenomen. Het aantal bijstandsuitkeringen nam toe van 3.339 in 2022 naar 3.715 in 2025. Ook bij andere regelingen is een stijging zichtbaar. In 2025 ontvingen 2.678 huishoudens een individuele inkomenstoeslag (ten opzichte van 2.550 in 2024) en maakten 3.481 huishoudens gebruik van het Participatiefonds (ten opzichte van 3.268 huishoudens in 2024).
  Bij de bijzondere bijstand nam het gebruik voor onder meer beschermingsbewind, woonvoorzieningen en medische kosten toe. Het totaal aantal huishoudens dat in een jaar ten minste één keer bijzondere bijstand ontving, steeg van 2.721 in 2022 naar 2.822 in 2025.

- *Schulden sneller gesignaleerd door effectievere preventie en vroegsignalering*:
  Dat het totale percentage schuldhuishoudens daalt (6,9%) terwijl het aantal gestarte schuldregelingen licht stijgt, toont de effectiviteit van de keten. Door intensievere vroegsignalering (5.868 meldingen, een stijging naar 7,0% succesvol contact en 2,7% geaccepteerde hulp) én preventieve inzet via Op Orde (3.075 geholpen inwoners) worden schulden sneller gesignaleerd. Inwoners worden hierdoor sneller toegeleid naar passende schuldhulpverlening. Verdere toelichting op deze data is tevens terug te vinden bij de beantwoording van de Motie M7-6 ‘Vroegsignalering intensiveren’ welke is behandeld in de raad op 29 juni 2026.

Per saldo ontstaat het beeld dat de armoedeproblematiek op verschillende indicatoren afneemt, tegelijkertijd blijft de behoefte aan inkomensondersteuning en schuldhulpverlening onverminderd aanwezig.

2.1 Motie M7-1 *Zekerheid over het voorschot*

Met de motie *Zekerheid over het voorschot* heeft uw raad het college verzocht om voorschotten zo snel mogelijk binnen de wettelijke mogelijkheden te verstrekken, met extra aandacht voor versnelling in de uitvoering waar dat mogelijk is.

Naar aanleiding van de motie hebben we de aandacht voor voorschotten in de uitvoering versterkt en geborgd. Tijdens het intakegesprek informeren we inwoners actief over de mogelijkheid van een voorschot en beoordelen we of dit in hun specifieke situatie noodzakelijk is. Informatie hierover is ook beschikbaar via de gemeentelijke website.

Medewerkers die aanvragen voor een uitkering behandelen, zijn opnieuw geïnformeerd over de wettelijke mogelijkheden en het belang van een tijdige beoordeling. De doorlooptijden van aanvragen en het tijdig verstrekken van een voorschot wanneer dit noodzakelijk is, worden bewaakt. Ook bij de toetsing en controle van dossiers wordt nagegaan of de mogelijkheid van een voorschot is beoordeeld en, indien van toepassing, juist is ingezet. Waar nodig wordt bijgestuurd.

Hiermee is het tijdig en zorgvuldig beoordelen van de mogelijkheid van een voorschot structureel geborgd in de uitvoering en geven we uitvoering aan motie M7-1 *Zekerheid over het voorschot*.

3.1 Motie M7-3 *Ook in Zwolle een pauzeknop*

Met de motie *Ook in Zwolle een pauzeknop* heeft uw raad het college verzocht om bij aanmelding voor schulddienstverlening zo vroeg mogelijk in het proces een kennisgeving aan schuldeisers te versturen, met het verzoek om incassomaatregelen tijdelijk op te schorten.

Zwolle paste de Landelijke Pauzeknop in de praktijk al grotendeels toe binnen de Zwolse schulddienstverlening als onderdeel van de Basisdienstverlening van de NVVK[1]. In de lijn met de motie hebben we de werkwijze aangescherpt. Bekende schuldeisers ontvangen zo vroeg mogelijk in het traject een kennisgeving met het verzoek lopende incassomaatregelen tijdelijk op te schorten. Ook schuldeisers die later in beeld komen, kunnen alsnog worden benaderd. Zo kan eerder in het traject rust ontstaan en ruimte worden gecreëerd om te werken aan een duurzame oplossing voor de schulden.

De Landelijke Pauzeknop wordt nog volop doorontwikkeld. Met aangesloten convenantpartners zijn afspraken gemaakt over het tijdelijk opschorten van incassomaatregelen. Niet alle kleinere en lokale schuldeisers zijn hierbij al aangesloten. Landelijk wordt gewerkt aan verdere uitbreiding van het aantal deelnemende schuldeisers. Ook wordt gewerkt aan een mogelijkheid waarbij inwoners vanaf 2027 zelf een verzoek tot een incassopauze kunnen indienen.

Hiermee geven we uitvoering aan motie M7-3 *Ook in Zwolle een pauzeknop*. De toepassing is binnen de Zwolse schulddienstverlening geborgd, terwijl de verdere werking en uitbreiding mede afhankelijk zijn van de landelijke doorontwikkeling en deelname van schuldeisers.

Maatschappelijk draagvlak & participatie

De Monitor Financiële Bestaanszekerheid wordt gebruikt als informatiebron door de gemeente en maatschappelijke partners in de stad. De inzichten uit de monitor worden betrokken bij gesprekken over financiële bestaanszekerheid en kansenongelijkheid en kunnen partners ondersteunen bij hun beleid en uitvoering. Voor het opstellen van deze monitor is geen apart participatietraject doorlopen. Ook voor de uitvoering van de beide moties is geen afzonderlijk participatietraject doorlopen; de uitvoering vindt plaats binnen de bestaande dienstverlening en landelijke kaders.

Communicatie

De Monitor Financiële Bestaanszekerheid 2026 wordt gelijktijdig met deze raadsbrief openbaar gemaakt. Over de uitvoering van de moties worden inwoners geïnformeerd binnen de reguliere dienstverlening, passend bij hun individuele situatie. Informatie over de mogelijkheid van een voorschot is daarnaast beschikbaar via de gemeentelijke website.

[1] Kennisgeving – NVVK gemeenten en regelingen

Datum 9 september 2026

Duurzaamheid
Het versterken van de financiële bestaanszekerheid draagt bij aan de sociale duurzaamheid van Zwolle. Inwoners met voldoende financiële bestaanszekerheid ervaren minder financiële stress en kunnen beter deelnemen aan de samenleving. Door financiële problemen vroegtijdig te signaleren en waar mogelijk te voorkomen, wordt zwaardere ondersteuning voorkomen en worden beschikbare publieke middelen effectiever ingezet. Daarmee draagt het beleid bij aan een veerkrachtige, inclusieve en toekomstbestendige stad.

Financiën
Het opstellen van de Monitor Financiële Bestaanszekerheid 2022-2025 en de uitvoering van de moties heeft geen financiële consequenties.

Risico’s
Aan het aanbieden van de Monitor Financiële Bestaanszekerheid 2022-2025 en de uitvoering van de moties zijn geen noemenswaardige risico's verbonden. De monitor heeft een informerend karakter en vormt een instrument om ontwikkelingen op het gebied van financiële bestaanszekerheid te volgen.

De monitor laat zien dat het ingezette beleid effect heeft: meer inwoners worden bereikt en maken gebruik van de beschikbare inkomensondersteuning. Dit draagt bij aan de bestaanszekerheid van inwoners, maar leidt ook tot hogere uitgaven. De stijging hangt samen met zowel gemeentelijke inspanningen als landelijke aandacht voor bestaanszekerheid. Naar verwachting houdt deze ontwikkeling aan, terwijl tegelijkertijd vanaf 2027 een oplopende taakstelling geldt van € 0,3 miljoen tot € 0,9 miljoen vanaf 2029. Deze taakstelling vormt een risico, omdat deze de ruimte kan beperken om het huidige bereik van inkomensondersteunende regelingen vast te houden en daarmee mogelijk ten koste gaat van het bereiken van inwoners die ondersteuning nodig hebben.

Vervolg
De Monitor Financiële Bestaanszekerheid wordt jaarlijks aan uw raad aangeboden. De monitor wordt de komende jaren doorontwikkeld, waarbij nieuwe inzichten, indicatoren en databronnen worden toegevoegd. Zo blijft de monitor aansluiten bij de informatiebehoefte van uw raad, de gemeente en haar samenwerkingspartners.

Openbaarheid
Deze raadsbrief en alle bijlagen zijn openbaar.

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

Datum 9 september 2026

secretaris, Dick Emmer